

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2023-6-012

(Muafiyet)

Karar Sayısı : 24-15/311-126

Karar Tarihi : 28.03.2024

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE

Üyeler : Ahmet ALGAN (İkinci Başkan), Şükran KODALAK,
Hasan Hüseyin ÜNLÜ, Cengiz ÇOLAK, Berat UZUN

B. RAPORTÖRLER: Nezir Furkan KIRAN, Büşra ALKAN

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN : Resen

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : Erba Karavan Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Besköprü Mevkii D100 Karayolu Üzeri No:148-150 54050
Serdivan/Sakarya

- E. DOSYA KONUSU:** Erba Karavan Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.nin bayileri ile akdettiği Bayilik Sözleşmesi'nde yer alan rekabet etmeme yükümlülüğü içeren hükme bireysel muafiyet tanınması.
- F. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurulunun (Kurul) 13.04.2023 tarih ve 23-18/331-M sayılı kararıyla, karavan üretim ve pazarlama faaliyetlerinde bulunan Erba Karavan Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.nin (ERBA KARAVAN) 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 4. maddesini ihlal edip etmediğinin tespitine yönelik yürütülen önaraştırma sonucunda düzenlenen 20.03.2024 tarih ve 2023-6-012/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek Erba Karavan Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.nin bayileri ile akdettiği Bayilik Sözleşmesi'nde yer alan rekabet etmeme yükümlülüğüne ilişkin muafiyet değerlendirmesi karara bağlanmıştır.
- G. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda ERBA KARAVAN'ın bayileri ile akdettiği Bayilik Sözleşmesi'nde yer alan rekabet etmeme yükümlülüğü içeren hükme bireysel muafiyet tanınabileceği ifade edilmiştir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Hakkında İnceleme Yapılan Teşebbüs: ERBA KARAVAN

- ERBA KARAVAN 1975 yılında (.....) tarafından kurulmuş olup teşebbüsün tüm payları (.....)'na aittir. Karavan üretimi ve satışı pazarında faaliyet gösteren teşebbüs yalnızca çekme karavan üretimi yapmaktadır. Teşebbüs İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Adana, Sakarya, Denizli ve Samsun illerinde bulunan toplam sekiz bayisi ile Türkiye genelinde faaliyette bulunmaktadır. Ayrıca yaklaşık 40 ülkeye ihracat yapmaktadır.

H.2. Sektöre İlişkin Bilgiler

- Karavanlar, yaşamsal fonksiyonlara minimum ölçülerde cevap verebilecek yatak, mutfak, duş, tuvalet ve oturma birimi donanımlarına sahip, motorlu araç standart ölçülerine uygun, hareketli yaşam mekânlarıdır. Karavanlar, çekme karavan ve motorlu karavan olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Çekme karavanlar, bir çekici aracın

arkasına bağlanarak çekilen römork şeklindeki karavanlardır. Bu tür karavanları çekebilmek için karavanın büyüklüğüne uygun güçteki araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye’de çekme karavanlar 750 kg’dan hafif ve 750 kg’dan ağır olarak iki sınıfa ayrılmaktadır. Karayolları Trafik Yönetmeliği’nin (Trafik Yönetmeliği) “*Tanımlar*” başlıklı maddesinin c bendine göre, bir motorlu araç tarafından çekilen römork veya yarı römork motorsuz yük taşıma araçları O kategorisi olarak nitelendirilmektedir. O kategorisi karavanlar ise O1 kategorisi (750 kg azami yüklü ağırlığa sahip römork karavanlar); O2 kategorisi (750 kg ile 3500 kg azami yüklü ağırlığa sahip römork karavanlar) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

- (6) Çekme karavanlara ilişkin düzenlemeleri içeren bir diğer mevzuat ise Motorlu Araçlar ve Römorkları ile Bunların Aksam, Sistem ve Ayrı Teknik Ünitelerinin Tip Onayı ve Piyasa Gözetimi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik¹ (AB/2018/858) (MARTOY). MARTOY; bir veya daha fazla aşamada tasarılan ve imal edilenler dâhil olmak üzere, karayollarında kullanımı amaçlanan M² ve N³ kategorisindeki motorlu araçlar ve bu araçların O kategorisindeki römorklarını ve söz konusu araçlar ve römorkları için tasarılan ve imal edilen sistem, aksam ve ayrı teknik üniteler ile parça ve ekipmanları kapsamaktadır. MARTOY ile onay kuruluşlarının, Piyasa Gözetimi ve Denetimi Kuruluşu’nun, imalatçıların, imalatçı temsilcilerinin, ithalatçıların ve dağıtıcıların yükümlülükleri belirlenmiştir.
- (7) MARTOY’un “*İmalatçıların genel yükümlülükleri*” başlıklı 13. maddesi ile imalatçıların, imal ettikleri ve piyasaya arz ettikleri araç, sistem, aksam ve ayrı teknik ünitelerin belirtilen gereklilikler uyarınca imal edilmiş ve onaylanmış olmalarını sağlamakla yükümlü kılındığı, ayrıca imalatçıların onay kuruluşuna karşı sorumlu olduğu anlaşılmaktadır.
- (8) Çekme karavan üretimi yapılabilmesi için üretici teşebbüslerin ISO 9001:2015⁴ kalite sistem belgesine ve karavan Tip Onay Belgesi’ne sahip olmaları gerekmektedir. Tip onayı, tekerlekli araçlar ile bu araçlarda kullanılan bazı aksamaların Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayınlanan yönetmelikler ve teknik düzenlemelere göre uygunluğunun onaylanmasıdır. Tip Onay Belgesi vermeye 28.09.2015 yılında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Türk Standartları Enstitüsü (TSE) arasında yapılan protokolle TSE yetkili kılınmıştır. Temelde iki çeşit Tip Onay Belgesi bulunmaktadır:
- AT Tip Onay Belgesi: AB Onay Kuruluşları tarafından düzenlenmiştir. Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye’de geçerliliği bulunmaktadır.
 - Ulusal Tip Onay Belgesi: Ulusal mevzuatta hüküm altına alınan ve geçerliliği Türkiye sınırlarıyla sınırlı olan Tip Onay Belgesidir.
- (9) Trafik Yönetmeliği’nin 42. maddesinde “*Çekici araçlar ile yüklü ağırlığı 750 kg.’ın üstündeki römork ve yarı römorklar (traktör römorkları hariç), bu Yönetmeliğin 29 uncu maddesindeki esas ve usullere uygun olarak ayrı ayrı tescil edilirler.*” ifadesi yer almaktadır. İlgili yönetmelik maddesinden de anlaşılacağı üzere 750 kg üstü çekme karavanlar için tescil zorunluluğu bulunmaktadır. Tescile tabi olmamakla birlikte, yüklü ağırlığı 750 kg kadar olan römork veya yarı römorkların arkasına çeken araca verilen numarayı taşıyan plaka takılır veya resmedilir. Bu tip karavanların tescile tabi

¹ 19.04.2020 tarih ve 31104 sayılı Resmi Gazete

² En az dört tekerlekli ve yolcu taşımada kullanılan motorlu araçlardır.

³ En az dört tekerlekli ve yük taşımada kullanılan motorlu araçlardır.

⁴ ISO 9001 Standardı, uluslararası standart örgütü tarafından yayınlanmış kalite yönetim sistemi standardıdır.

olmaması Türkiye’de kullanımda bulunan toplam çekme karavan sayısına yönelik güvenilir bilgiler elde edilmesinin önüne geçmektedir.

- (10) Motorlu karavanlar ise yaşam alanının bulunduğu arka kasa ile araç motoru kabininin aynı taşıyıcı şasi iskeleti üzerinde yer aldığı kendinden motorlu karavanlardır. Trafik Yönetmeliği’nin “Tanımlar” başlıklı 3. maddesinin c bendinde “Motorlu Karavan” şu şekilde tanımlanmaktadır:

“Motorlu Karavan: (Değişik:RG-21/3/2012-28240) En az aşağıdaki ekipmanları kapsayan, yatacak yeri olan özel maksatlı M sınıfı SA kodlu motorlu araçtır.

- (i) Koltuklar ve masa,*
- (ii) Koltuklardan dönüştürülebilecek uyku yatağı,*
- (iii) Yemek pişirme imkânları,*
- (iv) Depolama/Saklama imkânları.*

Bu ekipmanlar oturma bölümüne sabit olarak monte edilir; ancak masa kolayca çıkarılabilecek şekilde tasarlanabilir.”

- (11) Motorlu karavanlar, üreticiler tarafından üretilmekle beraber bireysel olarak üretim iznine de açıktır. Bu kapsamda bireysel olarak karavan üretimi için proje sürecinde öncelikle tasarlanan karavan Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik⁵ (AİTM) tarafından belirlenen şartları karşılayacak şekilde hazırlanmakta akabinde TSE başvuruları yapılmaktadır. TSE incelemeleri sonrası muayene ve tescil süreci gerçekleştirilmektedir.
- (12) Üretici olarak seri bir şekilde motorlu karavan üretmek için ise üretici TSE’den AİTM Seri Tadilat Tip Onay Belgesi almak zorundadır. Bu belge ile aynı tip araca aynı tadilat seri olarak yapılabilmektedir. Üretim sürecinde ilk olarak araç seçimi yapılmakta ve tasarım uygun hale getirilmektedir. Daha sonra Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş teknik servisler aracılığıyla gerekli testler yapılmakta, akabinde uygun olması halinde raporlar yayınlanmaktadır. Raporlar ile TSE başvuruları yapılmakta, araç incelemesi gerçekleştirilmektedir. En son aşamada ise noter aracılığıyla araç tescili tamamlanmaktadır.
- (13) 2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 salgını ile Türkiye’de ve dünyada karavanlara yönelik talep artışı yaşandığı ve karavan sektörünün hızla gelişim gösterdiği anlaşılmaktadır. Karavan Endüstri Birliği verilerine göre Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) 2021 yılı itibarıyla karavan imalatı yapan yaklaşık 30.000 adet teşebbüs bulunmaktadır. Ayrıca Alman Karavan Endüstri Derneği verilerine göre Eylül 2020-Mart 2021 arasında Avrupa Birliği’nde (AB) tescil edilen karavan sayısının bir önceki yıla göre % 33,7 oranında arttığı anlaşılmaktadır.⁶
- (14) Türkiye karavan sektöründe üretim yapan 400 civarında teşebbüs bulunduğu değerlendirilmektedir. Bunlardan bazıları sadece motorlu karavan, bazıları sadece çekme karavan, bazıları ise hem motorlu karavan hem de çekme karavan üretmektedir. Ayrıca özellikle Covid-19 salgınının ardından artan talep nedeniyle Türkiye’de üretim yapan teşebbüslerin sayısı giderek artmaktadır. Karavan üreticileri tarafından Kurum kayıtlarına intikal eden cevabi yazılarda da belirtildiği üzere, yukarıdaki bölümlerde bahsedilen onay belgelerine sahip olan ya da olmayan birçok karavan üreticisinin sektörde faaliyet göstermesi, sağlam bir mevzuat altyapısının bulunmaması ve Türkiye karavan sektörüne yönelik verileri toplulaştırılan bir otorite

⁵ 26.11.2016 tarih ve 29869 sayılı Resmi Gazete.

⁶ Türkiye Karavan Sektörü Durum Analizi Raporu, TOBB Yayın No: 2021/22.

bulunmaması gibi sebeplerle; üretim yapan teşebbüs sayısı, üretim miktarı ve toplam ekonomik büyüklük gibi birçok temel parametreye yönelik sağlıklı veriye ulaşma imkânı bulunmamaktadır.

H.3. İlgili Pazar

H.3.1. İlgili Ürün Pazarı

- (15) Motorlu karavan ve çekme karavanların genel kullanım amaçları benzer olmakla birlikte ekipmanları, alanları, tasarımları, donanımları, sundukları imkânlar ve tescil işlemleri gibi farklılıklar bulunmaktadır. Çekme karavan fiyatları, motorlu karavan fiyatlarına göre daha uygundur ve motorlu karavan için vergi ödemek gerekirken çekme karavanlar vergiden muaftır. Ayrıca motorlu karavanlara her yıl muayene ve zorunlu mali mesuliyet sigortası yaptırmak gerekirken, çekme karavanlar için muayene ve sigorta yaptırmaya gerek bulunmamaktadır. Motorlu karavanlar benzer sınıftaki bir araç gibi normal düzeyde yakıt sarf ederken, çekme karavanları çeken araçlar normal düzeyden yüzde 50 daha fazla yakıt tüketmektedir. Motorlu karavanlar, her tür arazide kullanılabilirken, çekme karavanlar özellikle dağlık bölgelerde kullanıma uygun değildir. İlaveten kısa mesafelerde tatil için motorlu karavanlar ideal bir araçken çekme karavanlar daha uzun konaklamalı tatil planları için ideal karavanlardır. Motorlu karavanların tasarımı, kişinin tercihine göre değişebilmektedir. Çekme karavanlar ise standart olarak ya da farklı modellerde üretilmektedir.
- (16) Karavan sektörü genel itibarıyla motorlu karavan ve çekme karavan olarak ikiye ayrılmaktadır. Motorlu karavanların ve çekme karavanların bir yaşam alanı sağlamaları dolayısıyla genel yapısı aynı olmakla beraber motorlu karavanlar ve çekme karavanlar temel birtakım özellikleri nedeniyle ayrılmaktadır. Anılan farklılıkların tüketici gözünde ikame edilebilirliğe yönelik göz ardı edilemeyecek seviyede bir ayrışma yarattığı değerlendirilmektedir. Gerek fiyatları gerek kullanım şekilleri temelinde farklılaşan bu iki tür karavanın üreticiler açısından da doğrudan ikame edilebilir değildir. Üreticilerin bir kısmının yalnızca çekme karavan, bir kısmının ise yalnızca motorlu karavan üretiminde bulunuyor olması arz tarafı açısından da yüksek ikame edilebilirliğin bulunmadığı yönünde yorumlanmıştır. Bu kapsamda motorlu karavanlar ile çekme karavanlar farklı ilgili ürün pazarları olarak değerlendirilmektedir.
- (17) Çekme karavanlar azami ağırlıklarına göre O1 sınıfı karavanlar ve O2 sınıfı karavanlar olarak ikiye ayrılmaktadır.⁷ O1 sınıfı karavanlar azami ağırlığı 750 kg altı olan karavanlardır. O1 sınıfı karavanlar için O1 Tip Onay Belgesi'ne sahip olması gerekirken herhangi bir ruhsata gerek yoktur. Ayrıca O1 sınıfı karavanların tescili ve araç muayenesi zorunlu değildir. Vergiye tabi olmayan O1 sınıfı karavanlar çekme işleminde kullanılan araca göre B, C, C1, D ve D1 sınıfı ehliyet ile kullanılabilir. O2 sınıfı karavanlar ise 750 kg ile 3500 kg azami yüklü ağırlığa sahip karavanlardır ve bu tip karavanların O2 Tip Onay Belgesi'ne ve çekme karavan ruhsatına sahip olması gerekmektedir. O2 sınıfı araçların tescili zorunlu olup kendilerine ait plakaları bulunmaktadır. Ayrıca bu tip araçlar yılda bir kez araç muayenesine girmek zorundadır. O2 sınıfı karavanlar kullanılan araca göre BE, CE, DE sınıfı ehliyetler ile kullanılabilir.
- (18) Bu kapsamda O1 sınıfı ve O2 sınıfı çekme karavanların azami yük farklılıklarına sahip olmaları, vergiye tabi olup olmamaları, ruhsat ve araç muayenesinin zorunlu olup

⁷ O3 sınıfı, azami ağırlığı 3.5 tonu aşan ancak 10 tonu aşmayan motorsuz yük taşıma aracını; O4 sınıfı ise azami ağırlığı 10 tonu aşan motorsuz yük taşıma aracını ifade etmektedir. Çekme karavan tanımı içerisinde yalnızca O1 ve O2 sınıfı araçların kaldığı kabul edilmektedir.

olmaması gibi nedenlerle talep ikamesi yönünden farklılaşan yanlarının bulunduğu görülmektedir. Buna karşılık temel kullanım amaçları ve yöntemleri açısından iki sınıf arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Diğer yandan, arz ikamesi yönünden üretim yöntemlerinin aynı olması sebebiyle anılan iki sınıf karavan açısından yüksek ikame edilebilirliğin bulunduğu değerlendirilmektedir. Bu nedenle, ilgili ürün pazarı “O1 sınıfı çekme karavan üretim ve satış pazarı” ve “O2 sınıfı çekme karavan üretim ve satış pazarı” olarak ayrı ayrı tanımlanabileceği gibi tek bir pazar altında “çekme karavan üretimi ve satışı pazarı” olarak da tanımlanabilecek olsa da İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz’un 20. maddesinde yer verilen “...İnceleme konusu işlem, gerek ürün gerekse de coğrafi açıdan olası alternatif pazar tanımları çerçevesinde rekabet açısından endişeler yaratmıyor ya da alternatif tüm tanımlar açısından rekabeti bozucu bir etki söz konusu oluyorsa pazar tanımı yapılmayabilir” ifadesi nedeniyle, mevcut dosyada pazar tanımları ulaşılabilecek sonucu etkilemeyeceğinden ilgili ürün pazarı tanımı yapılmasına gerek olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

H.3.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (19) İlgili coğrafi pazar belirlenirken, ilgili mal ve hizmetlerin özellikleri ile tüketici tercihleri bakımından giriş engellerinin, ilgili bölge ile komşu bölgeler arasında teşebbüslerin pazar payları veya mal ve hizmetlerin fiyatları bakımından hissedilir bir farklılığın olup olmadığı gibi unsurlar dikkate alınmaktadır. İnceleme konusu pazarlarda yer alan ürünler bakımından pazara giriş, arz kaynaklarına ulaşım, üretim, dağıtım, pazarlama ve satış şartlarının bölgesel bir farklılık göstermediği göz önüne alınarak ilgili coğrafi pazar “Türkiye” olarak belirlenmiştir.

H.4. Dosya Kapsamında Yapılan Tespitler

H.4.1. Yerinde İncelemede Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

Bulgu-1

- (20) Gerçekleştirilen yerinde incelemelerde teşebbüslerden bayilik sözleşmelerinin birer örneği alınmıştır. ERBA KARAVAN’ın bayileriyle akdettiği “Bayilik Sözleşmesi”nin (Sözleşme) ilgili maddeleri şu şekildedir:

Madde 3- Ana Yükümlülükler

3.1. ŞİRKET, işbu sözleşme madde 2.1’de bahsedilen ürünleri kendisine tahsis edilmiş olan bölgede yeniden satması amacıyla BAYİ’ye temin etmeyi kabul eder, BAYİ ise bu sözleşme hükümlerine uygun olarak sözleşme konusu ürünlerin satışını gerçekleştirecek ve bu ürünlerin satışını arttırmak için kendisine tahsis edilen bölge içinde tüm elinden gelen çabayı gösterecektir.

Madde 5- Bölge

5.1. ŞİRKET sözleşme konusu ürünleri bölgesinde yeniden satış amacıyla BAYİ’ye ilini bayilik bölgesi olarak vermeyi ve sadece anılan bölgenin BAYİ’İ olarak tanımayı kabul eder.

5.2. BAYİ, 5.1. maddede belirtilen ve kendisine tahsis edilen bölge içinde sözleşme konusu malların satışını arttırmak için tüm gayret ve çabasını sözleşme konusu malların satışına yoğunlaştıracaktır.

Bayi tüm aktif satış çabasını kendi bölgesine yoğunlaştırmalıdır. Bu nedenle başka bayilerin bölgelerinde de aktif faaliyet göstererek gücünün bölünmesine yol açmamalıdır. Bu amaca ulaşılabilmesi için Bayinin kendisine ayrılan ve 5.1. maddede tanımlanan bölge dışında bayiler ataması, şube açması, dağıtım deposu kurması vb. davranışlarla aktif satış politikaları izlemesi yasaklanmıştır.

5.5. ŞİRKET’İN BAYİ’YE tanıdığı bayilik bölgesi sınırlarının BAYİ’nin etkin, yeterli ve kendisi için verimli bir dağıtım yapmasına engel olduğunun yerinde yapılacak tetkikler sonucunda

anlaşılması halinde mezkur sınırların değiştirilmesi veya dağıtım yetersizliğini önlemek amacıyla, ŞİRKET, aynı bölge içinde aynı işle ilgili olarak başka bayilik ihdas edebilir, BAYİ buna hiçbir şekilde muhalefette bulunamaz ve bu sebepten ötürü ŞİRKET'ten hiçbir hak talep edemez. Sözleşme ile kendisine tanınan bayilik bölgesi içinde başka bayilik ihdas edilmesi halinde BAYİ söz konusu yeni bayi için ŞİRKET'İN yeni bayi ye tahsis ettiği bayilik bölgesi sınırları içinde işle ilgili faaliyetlerde ona güçlük çıkaramaz.

Madde 6- BAYİ'nin Diğer Üreticilerle İlişkileri – Rekabet Yasağı

BAYİ, bu sözleşmenin yürürlükte bulunduğu süre içinde ve bu sözleşmenin sona erme tarihinden önce herhangi bir şekilde feshedilmiş olmadıkça kamu veya özel, yerli veya yabancı, gerçek veya tüzel, işbu sözleşme konusu gibi karavan üreticisi olan başka herhangi bir kuruluşun bayiliğini dolaylı veya dolaysız olarak alamaz, söz konusu kuruluşların bu nevi ürünlerini dağıtamaz, satamaz ve reklamını yapamaz. BAYİ nakliye amacıyla dahi olsa servis araçlarında sözleşme konusu ürünlere rakip ürünler ya da bu ürünlere zarar verebilecek başka ürünler bulunduramaz.

Madde 15- Fiyat Uygulaması

15.1. ŞİRKET her sene, sözleşme konusu ürünlerin katalog fiyatlarını belirleyecektir.

15.2. ŞİRKET, sözleşme konusu ürün olan karavanları, katalog fiyatlarından %20 iskontolu olarak BAYİ'ye satmayı taahhüt eder. BAYİ, karavanların katalog fiyatlarından maksimum %5 iskonto yaparak bölgesindeki müşterilerine satabilir. Bahsi geçen iskonto oranının aşılması durumunda ise, ŞİRKET'in 18. madde hükümlerini uygulama hakkı saklıdır.

15.3. ŞİRKET, toplu olarak satın aldığı ek/yedek parçaları, satın almış olduğu fiyattan BAYİ'ye satmayı taahhüt eder. BAYİ, kendi bölgesinde bahsi geçen ek/yedek parçaları, ŞİRKET tarafından belirlenecek tutarın altında satamaz.

Madde 18- Haklı Fesih ve Cezai Şart

Diğer tarafın sözleşmeye aykırı davranışları nedeniyle sözleşme feshedilecek olursa, sözleşmeye aykırı davranan taraf diğer tarafın uğradığı tüm zararları ödeyecek ve ayrıca "3 adet ERBA 5.25 model Karavanın sözleşme fesih tarihindeki bedeli" tutarında cezai şart olarak ödeyecektir.

BAYİ'nin hedefleri tutturamaması, hedeflerden hoş görülemeyecek kadar geride kalması, gerekli taşıma vasıtalarını almaması ya da bunları standartlara uydurmaması, borçlarını ödemekte gecikmesi, rakip ürünlerin satışı veya üretimi ile uğraşması, kendi bölgesi dışında doğrudan veya dolaylı olarak aktif ticari politikalar izlemesi, dağıtım ağına veya sözleşme konusu ürünlerin imajına zarar verici davranışlarda bulunması ve bu sözleşmenin yüklediği diğer yükümlülükleri yerine getirmemesi sözleşmenin feshi için haklı sebep olarak kabul edilir.

Madde 20 - Süre

Bu sözleşme imza tarihinden itibaren 1 yıl süre ile yürürlükte kalacaktır. Tarafların sözleşme yılının bitmesinden 2 ay önceye kadar, sözleşmenin feshi yönünde diğer tarafa yazılı bildirimde bulunmaması durumunda sözleşme otomatik olarak 1 yıl daha uzayacaktır. İşbu sözleşmenin fesihe ilişkin diğer maddeleri saklıdır."

H.5. Değerlendirme

H.5.1. Teorik Çerçeve

- (21) 2017/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde (2017/3 sayılı Tebliğ) motorlu taşıtlar "karayollarında insan, hayvan ve yük taşıma amaçlı kullanılan, üç veya daha fazla tekerlekli, kendinden tahrikli araçlar" olarak tanımlanmaktadır. Çekme karavanlar kendinden tahrikli olmayıp başka bir çekici aracın arkasına bağlanarak çekilen römork şeklindeki araçlar olmaları nedeniyle 2017/3 sayılı Tebliğ'de tanımlanan motorlu taşıt tanımına uymamaktadır. Bu nedenle aşağıda yer verilen ERBA KARAVAN'ın bayileri ile akdettiği Sözleşme'ye yönelik değerlendirmede 2017/3 sayılı Tebliğ değil, 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (2002/2 sayılı Tebliğ) dikkate alınmıştır.

H.5.1.1. Rekabet Etmeme Yükümlülüğüne İlişkin Teorik Çerçeve

- (22) 2002/2 sayılı Tebliğ'in 3. maddesinde rekabet etmeme yükümlülüğü, alıcının anlaşma konusu mal veya hizmetlerle rekabet eden mal veya hizmetleri üretmesini, satın almasını, satmasını ya da yeniden satmasını engelleyen doğrudan ya da dolaylı yükümlülük olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla 2002/2 sayılı Tebliğ'deki anlamıyla rekabet etmeme yükümlülüğü alıcının anlaşma konusu mal veya hizmetleri kendisinin üretmemesini ve sağlayıcı dışındaki başka bir kaynaktan tedarik etmemesini öngören bir yükümlülüktür. Ayrıca alıcının bir önceki takvim yılındaki alımları esas alınarak, ilgili pazardaki anlaşma konusu mal veya hizmetlerin ya da onları ikame eden mal veya hizmetlerin %80'inden fazlasının sağlayıcıdan veya sağlayıcının göstereceği başka bir teşebbüsten satın alınmasına yönelik olarak alıcıya doğrudan veya dolaylı biçimde getirilen herhangi bir yükümlülük de rekabet etmeme yükümlülüğü olarak kabul edilir.
- (23) Kurulun Marshall⁸ kararında "Bu noktada bayilik protokolü incelendiğinde, ikinci maddenin (a) fıkrasında "Toptancı bayilerimiz, Marshall ve kuruluşlarının ürettiği ve pazarladığı ürünleri satar. Bu ürünlerin benzeri olan ürünleri üretmez, başka firmaların bayiliğini alamaz ve toptan satamaz..." ifadesi, (b) fıkrasında ise "Perakendeci bayilerimiz, yıllık boya 400 ciolarının en az %80'i kadar Marshall veya yan kuruluşlarının ürettiği ve pazarladığı ürünleri satmakla yükümlüdürler ifadesinin yer almakta olduğu görülmektedir." değerlendirmesi yapılmış olup, Marshall ile bayileri arasında imzalanan "Bayi Protokolü"nü 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.
- (24) 2002/2 sayılı Tebliğ'in "Rekabet Etmeme Yükümlülüğü" başlıklı 5. maddesi ise,
- "Madde 5 - Bu Tebliğ ile tanınan muafiyet anlaşmada yer alan, aşağıda belirtilen yükümlülüklerle uygulanmaz:*
- a) Alıcıya getirilen belirsiz süreli veya süresi beş yılı aşan rekabet etmeme yükümlülüğü. (Değişik: 2003/3 sayılı Rekabet Kurulu Tebliği; RG- 18.09.2003, 25233) Rekabet etmeme yükümlülüğünün yukarıda belirtilen süreyi aşacak şekilde zımnen yenilenebileceğinin kararlaştırılması halinde, rekabet etmeme yükümlülüğü belirsiz süreli sayılır, Alıcının anlaşmaya dayalı faaliyetlerini sürdürürken kullanacağı tesisin mülkiyeti arazi ile birlikte veya alıcı ile bağlantısı olmayan üçüncü kişilerden sağlanan bir üst hakkı çerçevesinde sağlayıcıya ait ise, yahut alıcı bu faaliyetini sağlayıcının alıcı ile bağlantısı olmayan üçüncü kişilerden elde ettiği bir aynı veya şahsi kullanım hakkının konusu olan bir tesiste sürdürecektse, alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü, söz konusu tesisin alıcı tarafından kullanıldığı süreye bağlanabilir; şu kadar ki, rekabet etmeme yükümlülüğü, bu sürenin beş yılı aşan kısmı bakımından, sadece alıcının söz konusu tesiste yürüteceği faaliyetini kapsar.
- b) Anlaşmanın sona ermesinden sonraki döneme ilişkin olarak, alıcıya getirilen, mal ya da hizmet üretmesini, satın almasını, satmasını ya da yeniden satmasını yasaklayan doğrudan ya da dolaylı herhangi bir yükümlülük. Ancak yasaklamanın, anlaşma konusu mal ya da hizmetlerle rekabet halindeki mal ve hizmetlere ilişkin olması, anlaşma süresince alıcının faaliyette bulunduğu tesis ya da arazi ile sınırlı olması ve sağlayıcı tarafından alıcıya devredilen know-how'ı korumak için zorunlu olması koşullarıyla, alıcıya, anlaşmanın sona ermesinden itibaren bir yılı aşmamak kaydıyla rekabet etmeme yükümlülüğü getirilebilir. Kamuya mal olmamış know-how'ın kullanılması ve açıklanmasına ilişkin süresiz yasaklama hakkı saklıdır.
- c) Seçici dağıtım sistemi üyelerine getirilen, belirlenmiş rakip sağlayıcıların markalı ürünlerini satmama yükümlülüğü."
- şeklindedir.
- (25) 2002/2 sayılı Tebliğ'in ilgili maddesine göre rekabet etmeme yükümlülüğü açısından önem arz eden iki önemli husus bulunmaktadır. Bunlardan ilki, rekabet etmeme

⁸ Kurulun 20.07.2006 tarih ve 06-53/709-201 sayılı kararı.

yükümlülüğünün süresine ilişkindir. Bu kapsamda, alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi büyük önem taşımakta, süresi beş yıldan uzun ve belirsiz süreli olan rekabet etmeme yükümlülüğü grup muafiyetinden yararlanamamaktadır. Aynı husus, alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğünün süresinin belirsiz olması ya da beş yıllık süreyi aşacak şekilde zımnen yenilenebilir olması durumunda da geçerli olmaktadır.

- (26) Kurulun *METLIFE*⁹ kararında “...*tadil hükümleri ile SÖZLEŞME'nin geçerliliği 2031'e kadar uzatılmış olduğundan, bugün itibarıyla mevcut dosya kapsamında yapılacak değerlendirmede, rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi bakımından sekiz yıllık süre dikkate alınmalı ve rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi bu kapsamda değerlendirilmelidir. Zira tarafların başvurusunun Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarih ile SÖZLEŞME'nin bitimi arasındaki süre sekiz yıla tekabül etmektedir.*” ifadelerine yer verilmiş, bu kapsamda ilgili sözleşmenin 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacağı değerlendirilmiştir. Ayrıca Dikey Kılavuz'da, öngörülen limitlerin üzerinde bir süre için alıcıya rekabet etmeme yükümlülüğünün getirildiği ve bu yükümlülüğü içeren sözleşme maddesinin sözleşmenin diğer bölümlerinden ayrılabilirdiği tespit edilirse, Kurulun rekabet etmeme yükümlülüğünün süresini Tebliğ'de öngörülen azami hadde indirilmiş olarak değerlendirilebileceği ifade edilmiştir.
- (27) Dikey Kılavuz'un 40. paragrafında, beş yıllık süreyi aşacak şekilde zımnen yenilenebilen rekabet etmeme yükümlülüklerinin grup muafiyeti kapsamında olmadığı, süresi beş yılı aşmayan veya beş yıldan sonraki uzatmanın her iki tarafın açık iradesi ile mümkün olduğu ve alıcının beş yıllık süre sonunda rekabet etmeme şartına son vermesini engelleyen herhangi bir durumun olmadığı hallerde rekabet etmeme yükümlülüğünün grup muafiyetinden yararlanacağı belirtilmektedir. Ayrıca, anlaşmanın her yıl yenilenebilmesi için tarafların açıkça iradelerini birbirlerine bildirmeleri zorunlu ise anlaşmanın belirsiz süreli sayılmayacağı da yer almaktadır.
- (28) Ayrıca, anlaşmanın sona ermesinden sonraki dönem için alıcıya herhangi bir rekabet etmeme yükümlülüğü getirilemeyecektir. Ancak, belirli koşulların sağlanması durumunda anlaşmanın sona ermesinden itibaren bir yılı aşmamak kaydıyla alıcıya rekabet etmeme yükümlülüğü getirebilmek mümkündür. Bunun için yasaklamanın;
- Anlaşma konusu mal ya da hizmetlerle rekabet eden mal ve hizmetlere ilişkin olması,
 - Anlaşma süresince alıcının faaliyette bulunduğu tesis ya da arazi ile sınırlı olması ve
 - Sağlayıcı tarafından alıcıya devredilen know-how'ı korumak için zorunlu olması
- gerekmektedir.
- (29) Dikey Kılavuz'da rekabet etmeme yükümlülüğünün markalar arası rekabetle ilgili olduğu ifade edilmiştir. Literatürde temel olarak markalar arası rekabeti azaltan dikey kısıtlamaların, marka içi rekabeti azaltan dikey sınırlamalardan daha zararlı oldukları kabul edilmektedir. Dolayısıyla alıcılara getirilen rekabet etmeme yükümlülüklerinden kaynaklanan negatif etkilerin, örneğin münhasır dağıtımdan kaynaklanarlardan daha fazla olduğu kabul edilmektedir. Bunun temel nedeni; alıcılara getirilen rekabet yasaklarının pazarı diğer markalara ya da sağlayıcılara kapatarak bunların pazara ulaşmalarını engelleyebilecek etki göstermesi olasılığının bulunması; buna karşılık münhasır dağıtıma yönelik dikey kısıtlamaların alternatif dağıtım kanallarının varlığı

⁹ Kurulun 09.03.2023 tarih ve 23-13/216-71 sayılı kararı.

durumunda diğer markaların nihai tüketiciye ulaşmasını engelleyen yönlerinin bulunmamasıdır.

- (30) Bu noktada Dikey Kılavuz'un 121. paragrafında da yer alan ve rekabet etmeme yükümlülüğünün rekabet üzerindeki olumlu etkileri olarak sıralanan bedavacılık sorununun çözülmesi değerlendirilmiştir. Ürünlerin promosyonu ile uğraşan her bir sağlayıcı, diğer sağlayıcılar üzerinde pozitif dışsallık yaratmakta ve bu pozitif dışsallıktan yararlanan diğer sağlayıcılar herhangi bir maliyete katlanmadan satışlarını artırabilmektedirler. Böylesi bir durumda da hiçbir sağlayıcı ürünle ilgili tanıtım ve özendirme faaliyetine girişmek istemeyecektir. Örneğin sağlayıcı perakendecide bir promosyon yatırımı yaptığında bu promosyon aynı zamanda onun rakiplerini de perakendeciye çekecek, böylelikle rakip, yatırımı yapan sağlayıcının satış artırma çabalarından haksız yere yararlanabilecektir. Bu noktada tek marka anlaşmaları bedavacılık sorununun çözülmesine olanak sağlamaktadır. Bu durum da sağlayıcıların satış artırmaya yönelik olarak ilgili markaya yatırım yapma güdülerini artırabilecektir.
- (31) Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin alınan Kurul kararları doğrultusunda, ERBA KARAVAN'ın rekabet etmeme yükümlülüğüne yönelik sözleşme hükümlerinin değerlendirmelerine aşağıdaki bölümlerde yer verilmektedir.

H.5.2. ERBA KARAVAN'ın Bayileri ile Akdettiği Sözleşmelere ve Eylemlerine İlişkin Değerlendirme

H.5.2.1. Sözleşme'de Yer Alan Rekabet Etmeme Yükümlülüğüne Yönelik Değerlendirme

- (32) Dosya konusu Sözleşme incelendiğinde, bayilere rekabet etmeme yükümlülüğü getirildiği görülmektedir. Bayilik Sözleşmesi'nin 6. maddesi aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

“Madde 6- BAYI'nın Diğer Üreticilerle İlişkileri – Rekabet Yasağı

BAYI, bu sözleşmenin yürürlükte bulunduğu süre içinde ve bu sözleşmenin sona erme tarihinden önce herhangi bir şekilde feshedilmiş olmadıkça kamu veya özel, yerli veya yabancı, gerçek veya tüzel, işbu sözleşme konusu gibi karavan üreticisi olan başka herhangi bir kuruluşun bayiliğini dolaylı veya dolaysız olarak alamaz, söz konusu kuruluşların bu nevi ürünlerini dağıtamaz, satamaz ve reklamını yapamaz. BAYI nakliye amacıyla dahi olsa servis araçlarında sözleşme konusu ürünlere rakip ürünler ya da bu ürünlere zarar verebilecek başka ürünler bulunduramaz.”

- (33) Sözleşme'nin 20. maddesinde ise yürürlük süresi düzenlenmektedir. Anılan maddede *“Bu sözleşme imza tarihinden itibaren 1 yıl süre ile yürürlükte kalacaktır. Tarafların sözleşme yılının bitmesinden 2 ay önceye kadar, sözleşmenin feshi yönünde diğer tarafa yazılı bildirimde bulunmaması durumunda sözleşme otomatik olarak 1 yıl daha uzayacaktır. İşbu sözleşmenin fesihe ilişkin diğer maddeleri saklıdır.”* düzenlemesi yer almaktadır. Anılan madde uyarınca Sözleşme'nin süresinin 1+1 yıl olmak üzere iki yıllık bir süre için geçerli olduğu değerlendirilmekle birlikte uygulamada ifadenin muğlaklığından dolayı bir yıllık uzamanın kendiliğinden belirsiz süreli bir şekilde devam edip etmediğinin anlaşılmasına yönelik bilgi talebinde bulunulmuş, teşebbüs tarafından anılan hükmün 1+1 yıl şeklinde uygulandığı ifade edilmiştir.
- (34) Bu bağlamda mevcut durum ele alındığında Bayilik Sözleşmesi'nde yer alan *“işbu sözleşme konusu gibi karavan üreticisi olan başka herhangi bir kuruluşun bayiliğini dolaylı veya dolaysız olarak alamaz, söz konusu kuruluşların bu nevi ürünlerini dağıtamaz, satamaz ve reklamını yapamaz”* hükmü kapsamında ERBA KARAVAN bayilik protokolünde 2002/2 sayılı Tebliğ bakımından rekabet yasağı olarak tanımlanan hükümler bulunduğu görülmektedir.

- (35) Anılan rekabet etmeme yükümlülüğünün sözleşme süresi için getirildiği, sözleşme süresinin iki yıl ile sınırlı olduğu, dolayısıyla sözleşmeyle getirilen rekabet etmeme yükümlülüğünün 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceği ancak dosya konusu Sözleşme’de 2002/2 sayılı Tebliğ’in 4. maddesinin (a) ve (b) bentlerinde sayılan yeniden satış fiyatının tespiti ile bölge ve müşteri kısıtlaması içeren hükümlerin yer alması nedeniyle Sözleşme’de yer alan rekabet etmeme yükümlülüğünün de grup muafiyetinden yararlanamayacağı kanaatine varılmıştır. Şöyle ki 2021/2 sayılı Tebliğ ile 2021/3 sayılı Tebliğ’in “*Tanımlar*” başlıklı 4. maddeleri incelendiğinde, bu tebliğlerde yeniden satış fiyatının belirlenmesinin “açık ve ağır ihlal” olarak nitelendirildiği görülmektedir. Benzer şekilde, yeniden satış fiyatının belirlenmesi ile bölge ve müşteri kısıtlaması uygulamaları da dâhil olmak üzere, 2002/2 sayılı Tebliğ’in 4. maddesinde yer alan sınırlamalar Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan Dikey Sınırlamalara İlişkin Rehber’in 47. ve 48. paragraflarında da, “ağır kısıtlama” olarak nitelendirilmektedir. Avrupa Birliği mevzuatında yer alan Dikey Sınırlamalara İlişkin Rehber’in 47. paragrafında, söz konusu sınırlamaları içeren anlaşmaların Avrupa Birliği’nin İşleyişine Dair Anlaşma’nın 101. maddesinin üçüncü fıkrasındaki koşulları sağlamasının, bir başka deyişle bireysel muafiyet almasının muhtemel olmadığı kabul edilmektedir.
- (36) Avrupa Komisyonunun yaklaşımına benzer şekilde, KILAVUZ’un 20. paragrafında “*Kanun belli tip veya türdeki rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaları 5. madde koruması dışında bırakan bir düzenleme ihtiva etmemektedir. Teorik olarak 5. maddede yer alan koşulları sağlayan her türlü rekabeti kısıtlayıcı anlaşma ve hüküm muafiyet korumasından faydalanabilir. Fakat gerek hukuken gerek iktisadi olarak doğası gereği rekabeti aşırı ölçüde sınırladıkları ve rekabet üzerindeki olumsuz etkilerini bertaraf edecek nitelikte ekonomik faydalar yaratabilme ihtimallerin oldukça düşük olduğu varsayılan anlaşmaların muafiyet koşullarını sağlama ihtimalinin görece düşük olduğu kabul edilmektedir. Hangi tür kısıtlamaların bu kapsama girdiği konusunda ise geçmiş Kurul Kararları, grup muafiyet tebliğleri ve kılavuzlar yol gösterici olmaktadır. Fiyat tespiti, bölge ve müşteri paylaşımı, yeniden satış fiyatının tespiti gibi sınırlamalar bu kısıtlamalardandır.*” ifadelerine yer verilmiştir.

H.5.2.2. ERBA KARAVAN’ın Bayileri ile Akdettiği Sözleşmenin ve Eylemlerinin 4054 Sayılı Kanun’un 5. Maddesi Kapsamında Değerlendirilmesi

- (37) Grup muafiyeti kapsamında yer almayan rekabet kısıtlarına bireysel muafiyet tanınması için 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde yer verilen iki olumlu iki olumsuz koşulun birlikte sağlanması gerekmektedir. Bu kapsamda Sözleşme’nin 6. maddesinde düzenlenen rekabet etmeme yükümlülüğü anılan koşullar açısından incelenmiştir.
- (38) 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde bir anlaşmaya bireysel muafiyet tanınması için iki olumlu ve iki de olumsuz toplam dört koşulun varlığı aranmaktadır. Kanun’un 5. maddesinde sayılan dört koşulun birinin dahi karşılanmaması halinde anlaşmanın 4. madde hükümlerinin uygulamasından muaf tutulması mümkün değildir.

a) Malların Üretim veya Dağıtımını ile Hizmetlerin Sunulmasında Yeni Gelişme ve İyileşmelerin ya da Ekonomik veya Teknik Gelişmenin Sağlanması

- (39) Bireysel muafiyet değerlendirmesinde aranan ilk şart, malların üretim veya dağıtımını ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanmasıdır. Bu hüküm çerçevesinde hangi hallerin ekonomik yarar

olarak kabul edileceği işlemin özelliklerine göre değişmektedir. Rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşmanın muafiyet korumasından faydalanabilmesi için öncelikle rekabet üzerindeki olumsuz etkisini bertaraf edebilecek düzeyde bir etkinlik kazanımı sunabilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, bahse konu etkinlik kazanımının objektif olması gerekmekte olup etkinliklerin tarafların subjektif bakış açıları ile değerlendirilmemesi gerekmektedir.

- (40) Yeni üretim teknolojileri ve metotlarının geliştirilmesi ile üretim ve dağıtım maliyetlerinin düşürülmesi, yeni ya da gelişmiş bir ürünün üretilmesi, ürün çeşitliliği ve kalitenin artırılması, malın arzında devamlılık sağlanması ve piyasaya girişlerin kolaylaşması işlemin özelliklerine göre ekonomik ve teknik gelişme sağlayan hususlar arasında sayılabilmektedir.
- (41) Teşebbüs tarafından rekabet etmeme yükümlülüğünün alıcıların sahip oldukları kaynakları belirli bir markaya, firmaya ve/veya ürün grubuna odaklamalarına imkân sağlayacağı, bunların yanı sıra rekabet etmeme yükümlülüğü ile üretimde yeknesaklık sağlanacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda, pazarın gelişmekte olan yapısı göz önünde bulundurulduğunda rekabet etmeme yükümlülüğünün, teşebbüsün rakiplerinin teşebbüsün faaliyetlerinden herhangi bir maliyete katlanmaksızın faydalanmasına yönelik kaygılarını bertaraf ederek daha etkin bir dağıtım ağı kurmaya itebileceği, ürünün müşteriye ulaşımının daha kolay hale gelebileceği, ayrıca rekabet etmeme yükümlülüğünün henüz doygunluğa ulaşmamış karavan pazarında teşebbüsler arasındaki rekabetin artmasını sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Ek olarak rekabet etmeme yükümlülüğünün bayilerin sadece ERBA KARAVAN ürünlerinin satışına yoğunlaşmasını sağlayarak, dağıtımda etkinlik sağlama amacına hizmet edebileceği değerlendirilmektedir.
- (42) Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde Sözleşme'de yer alan rekabet etmeme yükümlülüğünün 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki koşulu sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

b) Tüketicinin Yarar Sağlaması

- (43) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi anlamında rekabeti sınırlayıcı etkileri olan bir anlaşmanın muafiyet alabilmesi, Kanun'un 5. maddesinin (a) bendinde koşul olarak getirilen mal ve hizmet sunumunda gelişme, iyileşme veya ekonomik ve teknik gelişmelerden elde edilen iyileşmenin tüketiciye yansıtılması ve ortaya çıkan ekonomik fayda ile tüketicinin elde edeceği menfaat arasında makul bir dengenin bulunması gerekmektedir. Bu çerçevede; tüketicinin sağladığı faydanın ölçülmesi ve değerlendirilmesinde fiyatların seviyesindeki düşüş, satış sonrası etkin hizmetler, ürün çeşitliliğinin artması, tüketicinin ürüne daha kolay ulaşabilmesi, malın arzında devamlılığın sağlanması gibi koşullar değerlendirilebilmektedir.
- (44) Teşebbüs tarafından karavan satışı alanında faaliyet gösteren bir alıcının, birden fazla firmaya ait karavanların satışını gerçekleştirmesi halinde sermayesini verimli bir şekilde kullanmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda rekabet etmeme yükümlülüğü ile kaynakların daha etkin kullanılacağı bu durumun yeniden satıcıların maliyetlerini düşürebileceği ve tüketiciye fiyat avantajı olarak yansıtılabileceği, ayrıca pazarda üretilen ürünlerin özellikleri göz önünde bulundurulduğunda bayilik ağı ile ürünün müşteriye ulaşımının kolaylaşabileceği değerlendirilmektedir.
- (45) Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde muafiyetin ikinci koşulunun da sağlandığı değerlendirilmektedir.

c) İlgili Piyasanın Önemli Bir Bölümünde Rekabetin Ortadan Kalkmaması

- (46) Muafiyet kararı verilmesinde aranan bu ilk olumsuz şarta göre, muafiyete konu anlaşmanın; ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmasına neden olmaması, bir başka deyişle sağlanan ekonomik gelişme veya fayda ile tüketicinin bundan yarar sağlaması durumlarının, rekabetin ortadan kaldırılması sonucunda elde ediliyor olmaması gerekmektedir. İlgili pazarın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkıp kalkmadığı değerlendirilirken dikkate alınması gereken başlıca hususların ise; pazarda hâlihazırda giriş engellerinin olup olmadığı, hâkim durumda olan bir teşebbüsün bulunup bulunmadığı, pazarın yapısı, tüketici tercihlerinin ne ölçüde kısıtlandığı olarak sıralanması mümkündür.
- (47) Dikey Kılavuz'da belirtildiği gibi, rekabet etmeme yükümlülüğünün pazar üzerindeki rekabeti bozucu etkilerini belirlemede önemli unsurların başında sağlayıcının pazardaki konumu gelmektedir. Sağlayıcının pazardaki konumunun yanında uygulanacak rekabet etmeme yükümlülüğünün kapsamı ve süresi de değerlendirmede önem kazanmaktadır. Pazar kapama etkisi değerlendirilirken ayrıca rakiplerin durumu, giriş engelleri, ticaretin seviyesi, ürünün niteliği, alım gücü gibi hususlar da göz önünde bulundurulmaktadır.
- (48) Dikey Kılavuz açıklamaları kapsamında, rakipler yeterince çok ve güçlü ise, sağlayıcının uyguladığı rekabet etmeme yükümlülüğü neticesinde pazarda hissedilir derecede rekabeti bozucu etkiler beklenmeyecektir. Pazar kapama etkisi, rakip teşebbüslerin kısıtlamayı uygulayan sağlayıcıdan önemli ölçüde küçük olduğu hallerde ortaya çıkabilecektir. Rakipler birbirine benzer büyüklükte ve benzer çekicilikte ürünler sunuyorsa, pazarın rakiplere kapatılması söz konusu olmayabilecektir. Somut olay özelinde ele alındığında, çekme karavan pazarında faaliyette bulunabilmek için herhangi bir yasal giriş engelini bulunmadığı, rakiplerin benzer dağıtım kanalında yeterli bir dağıtım organizasyonu gerçekleştirmeleri önünde önemli bir engel olmadığı, pazardaki oyuncu sayısının fazla oluşu ile dinamik pazar yapısı birlikte değerlendirildiğinde, Sözleşme'de yer alan rekabet etmeme yükümlülüğünün pazardaki olası olumsuz etkisinin sınırlı olacağı değerlendirilmektedir.
- (49) Pazar payı verileri de bireysel muafiyet incelemesinin ilgili piyasadaki rekabete ilişkin koşul açısından önem taşımaktadır. Dosya kapsamında elde edilen tahmini veriler ERBA KARAVAN'ın çekme karavan üretimi ve satışı pazarında pazar payının %(.....)'un altındaki bir seviyede bulunmasının olası olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca pazarda Başkent Karavan Römork Sanayi ve Ticaret AŞ, Köken Karavan Sanayi Ticaret Limited Şirketi ve Başoğlu Karavan AŞ gibi çekme karavan üretimi faaliyetinde bulunan diğer büyük teşebbüslerin varlığı da tespit edilmiştir. Bunun yanında ERBA KARAVAN'ın pazarda faaliyette bulunan sadece sekiz bayisi bulunmaktadır. Bu nedenle geri kalan yeniden satıcılar ERBA KARAVAN'ın rakipleri ile istediği şekilde ticaretine devam edebilecektir. Bu anlamda inceleme konusu rekabet etmeme yükümlülüğünün pazardaki olası olumsuz etkisinin sınırlı kalacağı anlaşılmaktadır.
- (50) Sözleşme ile getirilen rekabet etmeme yükümlülüğünün pazar üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin değerlendirilmesinde ele alınan faktörlerden bir diğeri de sözleşmenin süresidir. Sağlayıcının alıcıya getirdiği rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi azaldıkça, rekabetçi endişe de azalmaktadır. ERBA KARAVAN'ın yetkili bayilerine getirdiği rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi Sözleşme süresine bağlı olarak azami iki yıldır. Bu sürenin sonunda ERBA KARAVAN'ın rakiplerinin, yetkili satıcıları kendi ürünlerini dağıtmaya ikna etmek için pazarlık şansı bulunmaktadır.

Uzun olmayan dönemler halinde bu pazarlık sürecinin gündeme gelecek olması rekabet etmeme yükümlülüğünün olumsuz etkilerini hafifletici bir unsurdur.

- (51) Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde; muafiyetin üçüncü koşulunun da sağlandığı değerlendirilmektedir.

d- Rekabetin (a) ve (b) Bentlerindeki Amaçların Elde Edilmesi İçin Zorunlu Olandan Fazla Sınırlanmaması

- (52) Bir anlaşmanın bireysel muafiyet alabilmesi için gerekli son koşulda, anlaşmanın ilk iki olumlu koşuldaki sağlayacağı yararların elde edilmesi için daha az rekabeti sınırlayıcı bir yöntemin söz konusu olmaması gerektiği belirtilmektedir. Bu koşul altındaki değerlendirmelerde genel olarak sözleşmenin rekabeti kısıtlayıcı hükümlerinin, elde edilecek faydaların sağlanması için zorunlu olup olmadığı ve sözleşme süresi dikkate alınmaktadır.
- (53) Dikey ilişkilerde sağlayıcının alıcıya getirmiş olduğu rekabet etmeme yükümlülüğünün yaratacağı muhtemel rekabet karşıtı etkiler, pazarın rakiplere kapatılması ve/veya marka içi rekabetin ortadan kalkmasıdır. Rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi arttıkça daha büyük ölçüde bir pazar kapatma etkisi doğacaktır. Dikey anlaşmalarda, hâkim durumda olmayan teşebbüsler arasında bir ila beş yıl arasında getirilen rekabet yasakları piyasadaki rekabet düzeyinde yarattıkları olumsuz etkileri dengeleyecek olumlu etkilerin varlığı durumunda makul kabul edilirken, beş yıldan uzun süreli rekabet etmeme yükümlülükleri ise çoğu yatırım türü açısından iddia edilen etkinlikleri gerçekleştirmek için zorunlu veya yaratılan pazar kapatma etkisini telafi etmeye yetecek düzeyde kabul edilmemektedir.
- (54) Rekabet etmeme yükümlülüğü bakımından, yükümlülüğün zorunlu olandan fazla bir sınırlama içerip içermediğinin değerlendirilmesinde yükümlülüğün süresi ön plana çıkmaktadır. İncelemeye konu Sözleşme’de rekabet etmeme yükümlülüğünün Sözleşme süresince devam edeceği öngörülmektedir. Sözleşme’nin süresi ise azami iki yıl olacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca, Sözleşme sonrası döneme yönelik herhangi bir rekabet yasağı getirilmemiştir. Bu anlamda ilgili rekabet etmeme yükümlülüğünün olabildiğince dar bir kapsamda tasarlandığı görülmektedir. Yapılan açıklamalar çerçevesinde, 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki koşulun da sağlandığı kanaatine varılmıştır.
- (55) Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde, inceleme konusu Sözleşme’nin rekabet etmeme yükümlülüğü ön gören 6. maddesinin 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde sayılan tüm koşulları taşıması nedeniyle bireysel muafiyetten faydalanabileceği değerlendirilmektedir.

I. SONUÇ

- (56) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; Erba Karavan Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.nin bayileri ile akdettiği Bayilik Sözleşmesi'nde yer alan rekabet etmeme yükümlülüğünün 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğuna, anılan hükme 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer verilen şartların karşılanması nedeniyle bireysel muafiyet tanınmasına gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.